

Lapsen etunimet ja sukunimi

Seurakunnan on selvitettävä kastettavan lapsen etunimien ja sukunimen lainmukaisuus ja kasteen jälkeen toimitettava tieto lapsen nimestä viipymättä väestötietojärjestelmään rekisteröitäväksi.¹ Kastettavan lapsen etunimien ja sukunimen lainmukaisuus tulee selvittää riittävän aikaisessa vaiheessa ennen kastetilaisuutta. Kun kasteen toimituskeskustelu pidetään hyvissä ajoin ennen kastetta ja siinä vanhempia pyydetään ilmoittamaan lapselle valitut etunimet ja niiden kirjoitusasut sekä sukunimi, jää nimien lainmukaisuuden selvittämiseksi riittävästi aikaa.

Epäselvissä tapauksissa lapsen kastava pappi tai seurakunta, johon lapsi otetaan jäseneksi, ottaa yhteyttä alueensa väestötiedoista vastaavaan maistraattiin sen selvittämiseksi, onko ilmoitettu nimi lainmukainen ja siten rekisteröitävissä väestötietojärjestelmään. Nimien lainmukaisuuden ratkaiseminen kuuluu maistraatin toimivaltaan.² Tarvittaessa maistraatti pyytää lausunnon oikeusministeriön toimialaan kuulavalta nimilautakunnalta. Lausunto ohjaa maistraattien päätöksentekoa.

Jos kysymys nimien lainmukaisuudesta herää vasta kastetoimituksen jälkeen, seurakunnan on selvitettävä se lapsen huoltajien ja maistraatin kanssa ennen lapsen tietojen rekisteröimistä. Kun seurakunta on rekisteröinyt nimet väestötietojärjestelmään, nimen muuttaminen on mahdollista lain sallimissa tilanteissa ja toimivalta on tällöin maistraatilla.

Lapsen etu- ja sukunimestä päättävät lapsen huoltajat yhdessä. Päätöksen on oltava yksimielinen. Lapsen vanhemmilla ei aina ole yhteishuoltajuutta, vaan vain toinen vanhemmista on lapsen huoltaja. Tällöin lapsen nimestä päättää yksinään huoltajana toimiva vanhempi. Joskus lapsen huoltajaksi on nimetty muu henkilö kuin lapsen vanhempi. Jos huoltajuus on hänellä yksin tai lapsen vanhemman ohella, tulee häneltä saada kirjallinen hyväksyntä lapsen etu- ja sukunimestä.

Lapsen etunimet

Etunimeä koskevat määräykset ovat nimilain 6 a luvussa. Nimilain mukaan etunimiä on oltava vähintään yksi ja enintään kolme.³ Vakiintuneen käytännön mukaan etunimiyhdistelmä voi sisältää myös yhden kaksiosaisen etunimen (esimerkiksi Jasmin Pinja Kukka-Maaria).

Etunimen tulee noudattaa sekä hyväksytyä että vakiintunutta nimen kirjoitustapaa. Etunimiksi ei voida hyväksyä nimeä, joka on sopimaton tai jonka käyttö voi aiheuttaa ilmeistä haittaa.⁴

Sopimattomana etunimenä pidetään esimerkiksi epäsiiveellisiä ajatuksia herättäviä nimiä, uskonnollisia tunteita loukkaavia nimiä, eläinten nimiä ja näille annettuja kutsumanimiä, hellittelynimiä, autonimiä tai muita tunnettuja tavaramerkkien nimiä.

Nimilain mukaan ei voida hyväksyä myöskään

1. nimeä, joka muodoltaan tai kirjoitustavaltaan on kotimaisen nimikäytännön vastainen;
2. pojalle naisennimeä eikä tytölle miehennimeä;
3. sukunimeä, ellei kysymyksessä ole isän tai äidin etunimestä muodostettu poika- tai tytär-loppuinen nimi, jota käytetään muun etunimen jäljessä; eikä

¹ Nimilaki 2,4 § ja 32 a §.

² Hallituksen esitys 14/1998 vp, Nimilain pykäläkohtaiset perustelut 2 § ja 32 a §.

³ Nimilaki 32 a,1 §.

⁴ Nimilaki 32 b,1 §.

4. nimeä, joka ennestään on sisaruksella tai puolisisaruksella, muutoin kuin toisen etunimen ohella.⁵

Jos etunimi on jo aiemmin merkitty useille samaa sukupuolta olevalle henkilölle väestötietojärjestelmään⁶ eikä se ole nimilain vastainen, ei yleensä ole perusteita kieltää nimen käyttöä. Jos nimi esiintyy tietyn kansallisuuden omaavalla väestöryhmällä taikka tietyn uskontokunnan jäsenillä, etunimi ei ole tällöin välttämättä hyväksyttävä suomalaisten vanhempien lapsille.

Edellä mainituista esteistä voidaan poiketa kolmella eri perusteella:

1. uskonnollisen tavan vuoksi;
2. jos henkilöllä kansalaisuutensa, perhesuhteidensa tai muun erityisen seikan perusteella on yhteys vieraaseen valtioon, ja esitetty etunimi vastaa sanotussa valtiossa noudatettua nimikäytäntöä; tai
3. jos siihen harkitaan olevan muu pätevä syy.⁷

Jos lapselle ehdotettu etunimi on lapsen vanhempien kotimaassa yleinen etunimi, yleensä ei ole perusteita kieltää nimen käyttöä. Tällöin on selvítettävä vanhempien etninen tausta ja etunimen yleisyys heidän kotimaassaan. Edellä mainittuja nimilain sääntöjä tulee noudattaa myös tällöin. Esimerkiksi pojalle ei voida antaa naisennimeä eikä tytölle miehennimeä ja annettavan nimen on oltava vanhempien kotimaassa käytössä etunimenä; sukunimeä ei voida tällöinkään antaa etunimeksi.

Lapsen sukunimi

Lapsen sukunimeä koskevat määräykset ovat nimilain 2 luvussa.⁸ Lapsen sukunimi on ilmoitettava väestötietojärjestelmään kahden kuukauden kuluessa lapsen syntymästä. Jos lapsen sukunimen osalta on olemassa valintamahdollisuus, mutta vanhemmat eivät tee ilmoitusta lapsen sukunimestä, lapsi saa sen sukunimen, joka äidillä on silloin, kun lapsen tiedot ilmoitetaan väestötietojärjestelmään.

Jos keskenään avioliitossa olevilla lapsen vanhemmilla on lapsen syntymän hetkellä yhteinen sukunimi, lapsi saa kasteessa sukunimekseen vanhempien yhteisen sukunimen. Lapsen vanhemman henkilökohtaiseen käyttöönsä ottama yhteisen sukunimen edellä käytettävä nimi ei siirry lapselle.

Esimerkki 1. Maija Mäki ja Jussi Järvi-Mäki, jotka ovat avioliitossa keskenään, saavat lapsen. Lapsen sukunimi on Mäki.

Jos keskenään avioliitossa olevilla lapsen vanhemmilla ei ole yhteistä sukunimeä, lapsi saa kastettaessa sen sukunimen, jonka vanhemmat ilmoittavat lapsen sukunimeksi. Ilmoitetun sukunimen tulee olla toisen vanhemman sukunimenä väestötietojärjestelmässä ilmoitusta tehtäessä. Jos vanhemmat ovat yhdessä lapsen huoltajia, nimivalinnan on oltava yksimielinen.

Esimerkki 2. Liisa Laakso, os. Lehti, ja Niilo Niemi, jotka ovat avioliitossa keskenään, saavat ensimmäisen yhteisen lapsen. Lapsen sukunimeksi voidaan valita joko isän sukunimi Niemi taikka äidin sukunimi Laakso, jonka sukunimen äiti on saanut aikaisemman avioliiton perusteella. Vanhemmat valitsevat lapsen sukunimeksi Niemi.

⁵ Nimilaki 32 b,2 §.

⁶ Väestörekisterikeskus ylläpitää internetsivuillaan Nimipalvelua. Sieltä voi tarkastaa etunimen yleisyyden ja miten paljon kyseistä nimeä on annettu naisille ja miehille. Palvelu on osoitteessa: <http://verkkopalvelu.vrk.fi/Nimipalvelu/default.asp?L=1>.

⁷ Nimilaki 32 b,3 §.

⁸ Nimilaki 2 luku. Katso Sakastissa oleva Sukunimen valinta -esite. Katso oikeusministeriön ohje ”Lapsen sukunimi syntymän perusteella”: <http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/esitteet/puolisonsukunimijalapsensukunimi/lapsensukunimisyntymaperusteella.html>.

Jos lapsi on syntynyt avioliiton ulkopuolella ja lapsen isyys on vahvistettu ennen kuin lapsen nimitiedot rekisteröidään Kirjuriin, voidaan lapselle rekisteröidä isän tai äidin sukunimi. Jos isyyttä ei ole vahvistettu, lapsi saa äidin sukunimen.⁹ Pelkkä isyydentunnustaminen ei tee isästä lapsen huoltajaa, joten lapsen äidillä voi edelleen olla oikeus päättää lapsen sukunimestä yksin.

Lapsen isyys katsotaan vahvistetuksi sinä päivänä, kun maistraatti on hyväksynyt tunnustamisen. Jos kyseessä on tuomioistuimen päätös, isyyden vahvistamispäivä on päätöksen antopäivä, jos päätöksestä ei ole valitettu. Jos lapsi kuolee ennen isyyden vahvistamista, lapsi voi saada vain sen sukunimen, joka äidillä oli lapsen syntymähetkellä.¹⁰

Esimerkki 3. Leena Ranta ja Mikko Lehti elävät avioliitossa ja saavat yhteisen lapsen. Mikko tunnustaa isyytensä ja maistraatti vahvistaa Mikon isyyden. Lapsi voi saada äidin sukunimen Ranta tai isän sukunimen Lehti. Leena ja Mikko, jotka ovat lapsensa yhteishuoltajia, valitsevat yhdessä lapsen sukunimeksi äidin sukunimen Ranta.

Vanhemmilla ei ole edellä kuvattua oikeutta valita lapsen sukunimeä, jos heillä on yhteisessä huollossa yhteinen alaikäinen lapsi. Tällöin kastettava lapsi saa sen sukunimen, joka hänen alaikäisillä sisaruksillaan on.

Esimerkki 4. Liisa Laakso ja Niilo Niemi, jotka ovat keskenään avioliitossa, saavat toisen yhteisen lapsen. Lapsen sukunimi on Niemi, koska vanhempien ensimmäisen yhteisen lapsen sukunimi on Niemi ja lapsi on heidän yhteisessä huollossaan.

Poikkeus edellä sanottuun on kuitenkin tilanne, jossa vanhemmat ovat solmineet avioliiton ensimmäisen lapsen syntymän jälkeen ja ottaneet yhteisen sukunimen, joka on eri kuin heidän yhteisessä huollossa olevalla, ennen avioliittoa syntyneellä lapsellaan. Avioliitossa syntynyt lapsi saa sukunimekseen vanhempien yhteisen sukunimen. Näin vanhempien yhteisessä huollossa olevilla lapsilla, jotka ovat syntyneet ennen avioliittoa ja avioliiton solmimisen jälkeen, voi olla eri sukunimet.

⁹ Jos isyys vahvistetaan myöhemmin, lapsen sukunimi voidaan vahvistamisen jälkeen muuttaa isän sukunimeksi ilmoittamalla siitä maistraattiin.

¹⁰ 1.1.2016 lähtien lapsen sukunimi voidaan muuttaa isän sukunimeksi lapsen kuoleman jälkeen, jos isyys on tunnustamisen perusteella vahvistettu vasta sen jälkeen, kun lapsi on kuollut. Nimitaki 4,4 §.